

Landskap: Skåne Upptecknare: Ivar Ohlsson, Vollsjö
 Härad: Fås Berättare: " " "
 Socken: Frenninge Berättarens yrke: f. d. nämndeman
 Uppteckningsår: 1965 Född år 1876 i Frenninge

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-12.

LUF 73

Folklivsarkivet

Lund

L. U. F. 73

(Omarbetning av L. U. F.: 59)

När den nya tiden kom till bygden.

1 ✓
2 ✓

Denna frågelista gäller uppteckningar om vad den äldre generationen minnes om fäderneärvda traditioners försvinnande och nyheters införande ifråga om näringsliv, levnads-sätt, seder, tankevärld och sociala förhållanden. Men frågelistan önskar icke blott att få fram uppgifter om själva förändringarna utan också så långt möjligt upplysningar om orsakerna till dessa. Ha enskilda personer i bygden verkat som föregångsmän? Ha nyheter kommit med inflyttat folk? Folkskolan som nyhetsförmedlare. Vad har »stan» och de uppväxande stationssamhällena haft för betydelse? Förekom umgänge mellan stads- och lantbefolkningen eller mellan herrskap och bönder och i så fall på vilket sätt och av vilken betydelse? Förändringar i sättet att beakta och handskas med kontanter. När började avlöningar in natura att helt upphöra? När kom den första handelsboden till bygden? Vem upprättade den? Var låg den? Medförde den ändrade levnadsvanor? Nya varor? Ha förändringarna och nyheterna haft samband med inträffade goda år och i så fall när? Dessa frågor kunna ställas för samtliga de företeelser, som frågelistan behandlar.

3 ✓

Förekommer bystämma eller har den förekommit i mannaminne? När upphörde denna? Av vad orsak? Äldermansgille? Vart ha byhandlingarna tagit vägen? När började man bilda olika andelsföreningar (tröskförening, tjurförening etc.)? Ha dessa senare försvunnit?

4 ✓

När, hur och av vem började jordbruksförbättringar införas? Deras orsak och verkningar? Omläggning av jordbruksproduktionen (t.ex. ifråga om sädesodling, får- och svinavel, mjölkproduktion)? Hur ändrades förhållandet mellan åker och äng? Ändrad växtföljd, införandet av cirkulationsbruk, mägling och dikning. När och hur fick man nya jordbruksredskap? Ha lantbruksmöten och utställningar, lantmannaskolor, tidningar och böcker haft betydelse för dessa förbättringar?

5 V Vägarnas förbättringar? Nya åkdon? När anlades järnvägen i bygden och vad medförde detta? Hur var postgången ordnad? Förekom postman? När och av vad orsak miste gästgiveriet sin betydelse? När upphörde skjutshället?

6 V Ändringar av binärningar t. ex. ifråga om hemslöjd, körslor och skjutsning. Har man slutat med äldre mindre lönande arbeten för att ägna sig åt mera inkomstbringande sysselsättningar? Ex. på hur personer från jordbruket övergått till andra näringsgrenar. Emigrationens orsaker, verkningar och upphörande.

7 V Förändringar i byggnadsskicket ifråga om plan och material. Nytt taktäckningsmaterial. Nybyggnad eller ombyggnad av bostäderna? Orsakerna härtill? Skillnaden mellan gammalt och nytt?

8 V Hur förändrades den äldre möbleringsplanen? Nya möbler? Andra förändringar av heminredningen (gardiner, tapeter, köksspis etc.)? Nya husgeråd?

9 V Nya sedvänjor ifråga om mat och dryck? Ha kristider medfört förändringar, som sedan blivit bestående? I vilken mån följa kalasen gamla traditioner? När började man förlägga begravningsmiddagar, etc. till lokaler utanför hemmet? Hur har bruket varit förr och nu beträffande presenter, bjudningsätt och tider?

10 V Nya nöjen och förströelser? Förändringar inom umgängeslivet. Hur har förhållandet mellan husbondefolk och tjänare och mellan bönder, hantverkare och husmän förändrats?

11 V När började man hålla tidning? Vilken? När började man i större utsträckning köpa böcker eller andra trycksaker? Vilka? Var köptes de? Förekom tidigare gemensam sång? Vad, var och när sjöng man? När var det modernt att ha skrivna visböcker, poesiböcker, fotoalbum? Vilken roll spelade det muntliga berättandet? Förändringar beträffande tron på övernaturliga väsen och händelser.

12 V Förändringar inom folkskoleundervisningen. Bevistandet av högre skolor. Förändringar av de kyrkliga vanorna (t. ex. ifråga om söndagsfirande, husförhör, dop- och begravnings seder). Ha väckelserörelser spelat någon roll? Förändringar i moraliskt och religiöst hänseende. Ändrad uppfattning om vad som var syndigt.

Oktober 1950.

Landskap: Skåne M. 16212. Berättare: Olof Oksjö
Härad: Färs Berättarens yrke: F. Kämndeman
Socken: Stollingsjö Fremminge Berättarens adress: Torget Hallsjö
Uppteckningsår: 1965 Född år 1876 i Fremminge boiken
Upptecknare: Olof Oksjö Torget Hallsjö 27/2 1965.

Till Folkliksarkivet Lund,

Härmed värslytes uppteckningen i Kommerordning.
Jag kommerade prägarna för att få lite ordning.
Det är inte så lätt att få satserna prima, men
jag har hundrat koncept först, och sedan skrivit.
Till vären när det blir något mildare, kommer
jag till Färingstaden, kan vi tala om dessa rader som
jag nu påder. Jag har inte anlitat Ola Månson
Harrarp, som sådde några rader senaste gången. Han är
ute och är auktionspopare. Högaaktningfullt

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

Olof Oksjö

ACC. N:R M. 16212:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden
blev det omändring uti lefnadsättet och i
färdernärjda ordningarna.
I slutet af 1800 talet då stadsbor kom i mera
beröring med landsbyggdens folk.

27/2565.

2
ACC. N:R M. 16212:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Enskilda personer har inte påtvingat
något föregångssätt utan det har kommit
som en väldig våg från havet.
Jernvägarnes utbyggnad har också förmedlat
gemenskapen emellan stadbor och landsbor.
Handelsbodarna har funnits uti de flesta byar
sedan lång tid tillbaka.
Höstgötaknallar gick omkring med sina smutta
päskar över axeln och sålde manufakturvaror
Pigarhandlaren med sina Cigarlåder 100 st, för
5,00. 6,00 och 8,00 kr, pr låda, de handlarna äro
för länge sedan borta.

3)
ACC. N:R M. 16212:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bystämma förekommer ännu i många
byar, och Alderman som sammankallar pastig-
hetsägarna en gång om året då gårdens årets
räkenskaper revideras och efteråt hålles Majgille.
Flemminge bykassa ^{har} låtit reparera en brustuga
nys sparar, och skatttak som uppgick till
3000 kronor, men det varar i många år pftoa
den reparationen, den är inte använd för lindring
på 50 år, för i tiden användes den mycket.
Slingst, Ljerpörringar är upplösta äjvonsom
tröskförringar, numera är det skötseltröskor
som är det modernaste

4)
ACC. N:R M. 16212:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Under 1880 präjick mörpling på trädena.
Nu är trädesbruk borta, och cirkulation med
rotfrukter, vinter och vårsätsgröder jemte
köttraps, odlas på alla jordbruk.
Husdjursköttsel är nu i den bästa flora.
Lantmannaskola och tidningar är till mycket
nytta för de nya lantbrukare som övertager
skötseln af nyinköpta, eller deras förfäders
odalmannahem.

5
ACC. N:R M. 16212:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Wägarna har blivit prima jämfört med
deras utseende på 1800 talet, de har breddats
och rätlade på många platser.
En del nya vägar har blivit anlagda.
Usta's Mehandas utkom 3 dagar i veckan och
det var nya grammar som läste den i tur
och ordning. Vid årets slut kom gubben
Felix dagen och delade ut exemplar i fyra
opdelar, de skulle vara till omslagspapper.
Nu kommer tidningen på morgonen ett
exemplar till hvarje hem, så det är ny tid
och den får man följa med.

6
ACC. N:R M. 16212:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hemslöjden är det inte mycket att säga om,
Nu är det förtjockt det som köpes
Hemarbetade varor är det ingen marknad med.
Strumpstickning tillhör en fösvunnen tid.
Emigrationen är slut. Nu är det omodernt att
flyga till Amerika och hälsa på anhöriga.
Nu är det på att alla ungdomar skall läsa
och lära främmande språk och ta sig skol och
Studentexamen.
Det är lättare för flickor att ta Studentexamen.
De kan bara ta sig honom om hälsan.

ACC. N:R M. 16212:4.

Byggnadsättet har omändrats ^{mycket} emot förra
århundradet, då var spektorvirket mindre.
Ytterväggar uppföres huvudsakligen af tegel
och innerväggarna af olika materialer.
Taket vanligtvis af tegel eller stornit.
Det bygges många enplanshus här på landsbygden
de äro mest lämpliga för barnfamiljer.
Alla nya byggnader äro inredda praktiskt med
vatten, värmeledning och aflopps.
Ingen flusby pättning.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8)

ACC. N:R M. 16212:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Möbbleringen är modern.

Inga gamla möbler skall det vara.

Modernt skall det vara, med elspis kylskåp
tvättmaskin, och husgeråd rostpritt e

9)
ACC. N:R M. 16212:9.

Matordningen har blivit helt omändrad.
I den tiden då arbetsfolket var anställda för
året hade de ogifta personerna kosten på gården.
Köttfickorna intogs tillsammans med husbonden.
Gamla traditioner med kalas och presenter ^{vid} bröllof
och firandet av gemna födelseår fortsätter
någon gång till lokaler utanför hemmet.
För i tiden var det mycket vanligt med kalas
i hemmet och på enkla sätt, och lika
trifligt för alla.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10)
ACC. N:R M. 16212:10.

I slutet af 1800 talet var förhållandet mellan husbondefolk, och tjänare husmän handverkare mera familjeliv än nu i nyare tid.

På hösten var slut blef det kvotegille på de större gårdarne. Mågon af drängarne kunde spela harmonika, och det blef dans på logan.

På senhösten var det linbristning, uti brustugan, och det var ^{att} tävlan om att skapa prång för denna sport.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tidningar utkom redan under 1870-1880-
det var Ustads Allhandla som utgavs tre
gångr i veckan, och det var tre i flera
familjer som läste den i tur och ordning.
och på Nyåret delades tidningarna i lika
många lotter till antalet delägare.

På Nyåret var det bokskänning från mycket
bokförlag. Numera finns bibliotek uti hvarje
hemmen. Visböcker var att köpa på marknaderna.
Poesiböcker var en modern födelsedagspresent,
helst med egen diktad vers af givaren.
Gemensamsång fanns i hvarje hem senaste
generationen.

Iron på övernaturliga ting väsen och
händelser är helt försvarna.

18)

ACC. N:R M. 16212:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Folkskoleordningen har genomgått ^{ändringar} många,
om det blir bättre människor af dem men
skolreformen får tiden utvisa, att skrive sina
nämnteckningen borde övas några timmar,
Läyften af undervisningstimmarne äro spröta.
Låga skolor antitas af många ungdommar.
Dop och begrafnings seder äro oförsänderliga.
Det var Julotta en gång, efteråt vid frukostbordet
en som varit hemma frågade om det var mycket
folk i kyrkan, ja, blev svaret, det var en yrkes-
idkare i boctonen, som hade julfrämmande och
utaf dem blev det en ^{hel} bänk svärsoner.
Växelsmöte förekommer, men inte i några
nämnevärda omfattning.